

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

חג הפסח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ז

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושתיים לבריאה
מאה ועשרים שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות

הרה"ת ר' מנחם מענדל הלוי שיחי' שגלוב
לרגל יום ההולדת שלו לאויש"ט, ביום הבהיר - י"א ניסן
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י אחיו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

הי' שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

חג הפסח

א. תקנת חז"ל ביום טוב שחל בשבת

בכל חג יש ענינים יחודיים שבהם הוא נבדל מהחגים האחרים. כך גם לגבי פסח, בכל שנה. ובמיוחד כאשר הוא חל, כבשנה זו, בשבת, שאז ניכרת יותר יחודיותו משאר החגים, כפי שיוסבר להלן.

בגמרא¹ נאמר, שאין תוקעים בשופר ב"יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת", כי "הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאים... גזירה שמא יטלנו בידו ויוליכנו אצל הבקי ללמוד ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים". ומסיימת שם הגמרא²: "והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה", שמאותה סיבה – שמא יעבירונו – אין נוטלים את הלולב בסוכות שחל בשבת, ואין קוראים את המגילה בפורים שחל בשבת.

שואלים ה"אחרונים"³: לפי זה צריך היה לגזור, לכאורה, שגם בפסח שחל בשבת לא יאכלו מצה ומרור, לא ישתו ארבע כוסות, ולא יאמרו את ההגדה, ובמיוחד כאשר לגבי המצה והמרור ושתיית ארבע הכוסות יש הלכות רבות ומפורטות, יותר מאשר בשופר ובמגילה, ועל"אחת-כמה זכמה בלולב, שא"י הבקיאיות בו הוא לגבי "נענועו או ברכתו"⁴?

ב. בפסח הולכים הבקיאים אל הבתים

בין התשובות לשאלה זו⁵:

בפסח הלכו הבקיאים אל בתיהם של אלו שאינם בקיאים, כדי לערוך עבורם את הסדר, ולומר עמם את ההגדה⁶. ולכן אין קיים בפסח החשש "שמא ילך אצל הבקי ללמוד"⁷.

אך תירוץ זה אינו מובן:

(א) בודאי יש אנשים שמתביישים להראות שהם עמי הארץ ואינם בקיאים בהלכות, ובמיוחד אנשים שבכל זאת יודעים לומר את ההגדה וכדומה, ואל אנשים אלו אין הבקיאים באים. ואם כך, קיים החשש לגביהם, שהם ילכו בחשאי אל הבקי ללמוד?

(ב) לפי זה יוצא, שבפשטות, גם בפסח קיים החשש וצריך היה לקבוע תקנה זו, אלא שמפני שבית דין נהגו לשלוח שליחים אל הבתים, לא גזרו גזירה זו בפועל. אך דבר זה הוא חידוש מיוחד, שהגמרא, או לפחות, מפרשי הגמרא, ה"ראשונים", היו צריכים לצינו. ואילו בפועל אין מוזכרת קושיה זו או הסיבה שלעיל, אלא רק ב"אחרונים"!

(5) העמק שאלה שם.

(6) ראה רי"ף סוף מס' פסחים. טור או"ח סתפ"ד.

(7) עוד תירוץ בהעמק שאלה שם, שבלילה אין דרך לצאת כ"כ, ומשום הכי לא גזרו במצה וכו' שהם בלילה (וע"פ סברא זו רוצה לחדש שגם במגילה הי' מותר בעצם לקרות בליל שבת, ועיקר הגזירה היא מצד הקריאה שביום, עיי"ש).

אבל קשה לומר כן, כי – בכדי לצאת י"ח מצה וכו' בודאי ילך לבקי גם בלילה. ובפרט שהוא ליל שימורים.

לעילוי נשמת

ר' נתנאל ב"ר אפרים ע"ה נסים

נפטר ביום ט"ז סיון ה'תשס"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

וזגתו מרת דבורה בת אסתר תחיל' נסים

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' אפרים וזוגתו מרת מריטה שיחיו נסים

ר' דוד וזוגתו מרת אורה שיחיו בורק

* * *

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרמן

נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח

וזוגתו מרת רבקה לאה ב"ר נחום ע"ה קרמרמן

נפטרה ביום י"א שבט ה'תש"פ

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' נחום יוסף שיחיל' קרמרמן

ר' גרשון שמואל וזוגתו מרת רונית שיחיו קרמרמן

ר' מרדכי יצחק וזוגתו מרת גיטל שיחיו אפסל

(1) ר"ה כט, ב.

(2) וכ"ה גם בסוכה מב, ב. מגילה ד, ב.

(3) שואל ומשיב מהדורא ד' ח"א ס"ה. העמק שאלה

לשאלתות שאלתא סז סכ"א.

(4) רש"י סוכה שם סע"ב.

אומר בכל יום באופן חדש ממש „פקד פקדתי אתכם“, ומשיח צדקנו „עומד אחר כתלנו“⁹, ו„הנה זה בא“¹⁰, ויש להתכונן לקבל את פניו ע”י ההוספה בקיום התומ”צ, כפס”ד הרמב”ם¹¹ (בעל יום ההילולא דכ”ף טבת, מוצש”ק זה) שע”י „מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה“.

(משיחות ש”פ שמות, י”ט טבת תנש”א)

(9) שה”ש ב, ט.

(10) שם ה. וראה שהש”ר עה”פ (פ”ב, ח (ב)).

(11) הל’ תשובה פ”ג ה”ד.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע”י הרה”ת ר’ יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ג. לימוד ההלכות במקום קיום המצוה בפועל

תירוץ נוסף מופיע בדברי ה”אחרונים”⁸:

תקנת חכמים, שבראש השנה ובסוכות שחלים בשבת לא יתקעו בשופר ולא יברכו על הלולב, אינה עוקרת לחלוטין את מצות תקיעת שופר ונטילת לולב, כי גם בשבת אפשר ללמוד את ההלכות של מצוות אלו, וכל העוסק בתורת עולה כאילו⁹ הקריב עולה“.

ואילו במצוות הפסח חייבות גם נשים¹⁰, וכיון שנשים פטורות מתלמוד תורה¹¹, יוצא, שאם יקבעו תקנה זו, תבוטלנה מצוות אלו אצל הנשים לחלוטין.

לפי זה אפשר לומר, שה”חידוש“, שגזירת רבה אינה קיימת בפסח שחל בשבת, אינו

(8) חמדת ישראל (להר’ מאיר דן פלאצקי) בהקדמה.
(9) מנחות קי, א. ובפרט לפי דעת רבא במנחות שם (שלא רק כאילו הקריב, אלא ש”אינו צריך לא עולה כו”).
(10) פסחים מג, ב – בנוגע למצה. וראה שו”ע אדה”ו הל’ פסח סתע”ב סכ”ה ש”כ מצות הנהגות בלילה זה אין חילוק בין אנשים לנשים“.
(11) קידושין כט, ב. הל’ ת”ת לאדה”ו ספ”א.
ואף שחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן (הל’ ת”ת שם) – הרי באם יפטרון ממצוות אלו בפסח, שוב אין צריכות להן הלכות אלו עד לשנה הבאה.
ויתירה מזו י”ל (גם באם ילמדו ההלכות), דמכיון שהלימוד שלהן הוא רק בכדי לידע את המעשה, היינו שהוא טפל מעין הכשר מצוה – אין זה פוטר מהמצוה עצמה (משא”כ באנשים).
אבל צ”ע בזה. כי מזה שמברכות ברכות התורה – לפי שחייבות ללמוד מצות הצריכות להן (שו”ע אדה”ו או”ח סוסמ”ז), משמע שלימוד זה, אף שהוא רק בכדי לידע איך לקיים את המצות, הו”ע של תורה*. ולהעיר גם ממ”ש בסוסמ”ז שם ”ובקריאת פ’ התמיד הן שוות לאנשים“, ושם רסמ”ח: כאילו הקריבו כו’. וראה לקו”ש חיד”ע ע’ 37 ואילך.

(* וכן מוכח גם ממחז”ל (סנה’ נט, א) עכו”ם שנטק בתורה ה”ה ככה”ג – שזוהו מצד המעלה דתורה – אף שהלימוד שלו הוא רק בשבע מצות דידהו, בכדי לידע איך לקיימם.

מופיע בגמרא וב”ראשונים“, כי מלכתחילה נקבעה תקנה זו רק כאשר אין היא מבטלת את המצוה לחלוטין, ואילו כאשר המצוה נעקרת, מובן מאליו שהתקנה אינה קיימת.

אך גם תירוץ זה אינו מובן: לפי זה, הרי צריך היה להופיע, בשולחן ערוך או בספרי הלכה אחרים, שבראש השנה ובסוכות שחלים בשבת חובה ללמוד את ההלכות של שופר¹² ולולב?

ד. מקרא מגילה – מדרבנן

לכאורה, מתעוררת שאלה נוספת על התירוץ שהובא לעיל: גם במקרא מגילה נשים חייבות¹³, ובכל זאת נקבעה הגזירה של רבה גם על כך!

אך לאמיתו של דבר אין זה קושי כלל, כי בנוסף לכך שיש לומר¹⁴, שמצות קריאת

(12) בנוגע לשופר, י”ל (בדוחק גדול עכ”פ) שזה נעשה ע”י אמירת פסוקי שופרות.
ואף שהלשון במנחות שם הוא ”כל העוסק כו“, צ”ל שהעוסק לאו דוקא – ראה תענית כו, ב: בזמן שקוראין כו’. (ובפרט שבכ”י (או”ח סוס”א) הביא ב’ מרז”ל אלו ביחד). וכן מוכח מזה שאומרים פרשת העולה כו’ קודם התפלה מטעם כל העוסק כו’ כאילו הקריב (או”ח שם) – אף שלימוד התורה שקודם התפלה אינו בדרך התעסקות*. ועפ”ז יומתק מה שאדה”ו (במהדו”ב סוס”א) מוסיף שדרשת כל העוסק כו’ היא ע”פ זאת התורה לעולה גו’ (דלכאורה, למאי נפק”מ) – שהוא לתרץ ולהכריח ש”עוסק” לאו דוקא, כ”א שתהי’ ”התורה לעולה“ – ולהעיר מהל’ ת”ת לאדה”ו פ”ב הי”א.
(13) מגילה ד, א. או”ח ר”ס תרפ”ט.
(14) ראה טורי אבן (מגילה ה, א), שלדעת רב יוסף (ד, ב) שהטעם דאין קוראין מגילה בשבת הוא ”מפני שעניניהם של עניים כו“, מוכרח לומר שכן היתה התקנה מלכתחלה. כי מטעם ש”עניניהם כו” לא היו רבנן בתראי יכולין לבטל זמן מקרא מגילה שציוו חכמים שלפניהם. עיי”ש. ועפ”ז

(* ולהעיר שנקרא זמן ת”ת (עיין בשו”ע אדה”ו או”ח ר”ס קנה) ומעלת לימוד התורה הוא לאחרי התפלה, כידוע בענין שתהא תפלתו סמוכה למסתי (לקו”ת ברכה צו, ב).

מגילה נקבעה לאחר גזירת רבה¹⁵, ולכן תיקנו במקרא מגילה מלכתחילה¹⁶ שכאשר פורים חל בשבת, יקראו את המגילה ביום חול¹⁷,

י"ל, שכ"ה גם לדעת רבה (ודלא כמ"ש בטו"א שם), כי דוחק לומר* שרבה ור"י חולקים בזמן תקנת הקדמת קריאת המגילה.

(15) ברש"י (הובא לקמן בפנים. וראה גם תשב"ץ ח"ג סי' הצר) שתקנת הקדימה היתה מחכמי ישראל שאחר כנסת הגדולה, אבל במדרש שכל טוב וירא (כב, יח): גזרו אנשי כנסת הגדולה על השופר ועל הלולב ועל המגילה. ולהעיר מלקו"ת ר"ה נו, ג. ולהעיר מסמ"ג מ"ע רכד, שהשבות דהואה משום גזירה דרבה (פסחים ט, א) היתה בימי משה.

(16) וכפשוטו המשמעות דלשון הש"ס (מגילה ה, א) "דערב שבת זמנא הוא".* ומה שס"ל לרבי "הואיל ונדחו כו" (אף שאין סברא לומר שחולקים בזה מתי תיקנו שלא לקרוא בשבת), י"ל שפלוגתת רבי ורבנן היא, שרבי סובר שהתקנה דמקרא מגילה (מצד עצמה) היא שבכל שנה יקראו פורים ב"ד ומוקפין בט"ו, אלא שמצד גזירה דרבה דחו (באותו זמן עצמו) תקנה זו. ורבנן ס"ל שמצד גזירה דרבה היתה התקנה דמקרא מגילה, ששכשחול בשבת יקדימו את קריאתה. וראה הערה הבאה.

(17) ועפ"י תובן קושיית הש"ס (מגילה ד, ב) "וסבר רבי עיירות לא דחינן ליום הכניסה והתניא חל להיות בשבת .. הואיל ונדחו עיירות ממקומן ידחו ליום הכניסה" – דלכאורה: הרי בברייתא זו עצמה אומר "הואיל ונדחו כו", ומהיכי יתני לומר שגם כשחל פורים בערב שבת ידחו עיירות ממקומן?

(* להעיר גם ממ"ש התוס' (ד"ה ורב יוסף) "דאיכא נפקותא מיהא במקדש כו", ואילו לחט"א הרי יש נפקותא בכל משך הזמן עד שריתה גזירה דרבה. – אף ש"ל: שהתוס' נקטו נפקותא שינשה תמיד, וכי"ב.

(* ומה שמקשה שם "ערב שבת זמנא הוא שבת זמנא הוא" – יש לומר:

(א) שהמקשה סבר שהא דנקט "זמנא" הוא ע"פ לשון הכתוב (מ"א ט, כז). והרי בפסוק שם קאי "זמנא" (משא"כ "בזמניהם" שם, ל – ראה מגילה ב, א) רק על "שני הימים האלה".

(ב) שהמקשה סבר, שגם לדעת רבנן, מה שמקדימים את קריאת המגילה (כשחל פורים בשבת) הוא בדרך דחי', כמו לרבי (ורק שלא ס"ל הטעם ד"הואיל ונדחו כו" ידחו ליום הכניסה". ולכן דוחין רק ליום אחד). ומש"ז מקשה "הוא שבת זמנא הוא". נע"ה מחדש החרצן "לאפוקי מדרב"י .. הא קמ"ל דערב שבת זמנא הוא". היינו שלדעת רבנן, אי"ז בגד דחי', כבפנים ההערה.

הרי בנוסף לכך: אף לדעת רש"י¹⁸, שמלכתחילה י"ד הוקבע לפרוים" (אפילו כשחל בשבת), ו"חכמי ישראל שאחר כנסת הגדולה" תיקנו שכאשר חל פורים בשבת יקראו ביום חול,

הרי כיון שמקרא מגילה היא מצוה מדרבנן בלבד, יש בכוחם של חכמים לעקור את המצוה לגמרי¹⁹, כי "הם אמרו והם אמרו"²⁰. לעומת זאת, מצוות שופר ולולב הן מדאורייתא, ואם לא תהיה אפשרות לקיימן לפחות על ידי עיסוק בתורת שופר ולולב, הרי לא יעקרו אותן חכמים. ולכן לא גזרו חכמים גזירה זו לגבי אכילת מצה, שהיא מצוה עשה מן התורה²¹, כיון שהיא חלה גם על נשים, כדלעיל, ואם תחול לגביה תקנה זו, תיעקר בכך לחלוטין מצוה עשה מן התורה.

אך עדיין נותרה בעינה השאלה, כדלעיל בסעיף ג': מכך שאין נאמר שבראש השנה

– כי מכיון שהתקנה דמקרא מגילה היתה מלכתחילה כשחל בשבת יקראו בזמן אחר, לכן ס"ל להמקשן שכוונת רבי ב"הואיל ונדחו כו" ממקומן" היא – דחי' שנדחו מזמנא שבכל שנה ושנה. ומכיון שס"ל לרבי שהיא שנדחו מזמנא שבכל שנה נדחין ליום הכניסה, לכן מקשה שגם כשחל פורים בערב שבת ידחו ליום הכניסה בכדי שיהיו עיירות קודמין למוקפין, כי כשיקראו שניהם באותו היום – הוא שינוי מזמנא שבכל שנה (דוגמת "נדחו ממקומן").

וע"ז מחדש החרצן "התם זמנא שבת הוא כו", שפירוש "הואיל ונדחו כו" הוא (לא מזמנא שבכל שנה, כ"א) מעיקר התקנה, כי לדעת רבי, התקנה מצד עצמה היא לקרוא ב"ד בכל שנה, ככהערה הקודמת.

(18) מגילה ה, א.

(19) ובפרט שלא עקרו את המצוה לגמרי, ורק דחו אותה לזמן אחר.

(20) וכמו שמתרץ בחמדת ישראל – במפתחות והוספות בתחלתם.

(21) ובמילא לא כורו גם על שתיית ד' כוסות, כי אין תיקון ע"י אי שתיית ד' כוסות – שהרי גם אז ילך אצל הבקי ללמוד בנוגע למצה וכו', ולחשוש להבקי במצה ואינו בקי בד' כוסות – לא שכחא. ואדרבה, שהרי באכילת מצה ישנם כו"כ דינים ועד לפלוגת חכמים והלל.

י.ב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחר ששכבר "כלו כל הקיצין"¹, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים"², ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו³.

* * *

גם לאחר קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן ד"הבאים מצרימה"⁴, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים"⁵, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אתכם"⁶ בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממשה רבינו שבדורנו⁷, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכ"כ לאחר שישנה גם השלימות דארבעים שנה, "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ועומדים בשנת הנ"א (ה'תשנ"א), ר"ת (ה'י' תהא שנת) נפלאות אראנו.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני"ע"י ההכרזה שהקב"ה

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(3) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

(4) שמות א, א.

(5) שמור"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). נתחומא שם ג.

(6) שמות ג, טז.

(7) ראה ב"ר פנ"ו, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט (קיב,

רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.

(8) תבוא כט, ג.

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוכ בשלימות, "די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בבל"⁹ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשית¹¹ לא עשיתי אלא בשבילכם. . הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההדגשה. . בהענין ד"סמך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני. . כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹², וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹³, "שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממשי"¹⁴.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנש"א)

- (8) תניא רפל"ז.
- (9) יחזקאל כד, ב.
- (10) יל"ש ישעי' רמז תצט.
- (11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרון ביד החוצב בו.
- (12) שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).
- (13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.
- (14) "היום יום" – ט"ו טבת.

ובסוכות שחלים בשבת קיימת חובה מיוחדת ללמוד הלכות שופר ולולב, הכרחי, לכאורה, שמפני החשש "שמא יעביירונו..." נעקרה מצות עשה מן התורה. ואם כך, מדוע לא נקבעה תקנה זו גם בקשר לאכילת מצה וכדומה בפסח שחל בשבת?

ה. בשבת אין צורך בתקיעת שופר

להבנת הדברים בדרך החסידות, יש להקדים ולבאר שאלה המובאת בכמה מאמרי חסידות על כך שאין תוקעים בשופר בראש השנה שחל בשבת: כיצד דחו חז"ל מצות עשה מדאורייתא מפני החשש "שמא יעביירונו..."?

מכך מוכיחה תורת החסידות, שבראש השנה שחל בשבת אין זקוקים לשופר, כי השפע הרוחני ש"נמשך" על ידי תקיעת שופר (לאחר חורבן בית ראשון), "נמשך" בשבת מצד עצמו, ללא תקיעת שופר.

ולכאורה אין מובן: ההלכה קובעת²², ש"יש כוח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה", ומדוע אפוא מתעורר הקושי "איך²³ דחו" או "איך²⁴ היה כוח ביד חכמים לעקור"²⁵?

(22) תוד"ה וחותם – ברכות טז, א. ובכ"מ.
(23) רד"ה יו"ט של ר"ה דשנת תרנ"ט, תרס"ה, תש"ג, ועוד.

(24) סידור רמ, ג.

(25) בלקו"ת ר"ה נו, א ובהמשך ר"ה תרס"ו בתחלתו, הלשון הוא: "מה ראו כו' והלא החשש הוא להדייטים וקלי הדעת כו'". (ועפ"ז הי' אפ"ל, שהקושיא היא למה עקרו את המצוה מאלו שאין לחשוש בהן שיעבירו ד"א – בשביל ההדייטים כו' (ונ"ד שאין אומרים לאדם הטוא בשביל שיזכה חבירך)). אבל בסדר שם ועוד – אינו מסיים "והלא החשש הוא להדייטים כו'", ומזה משמע שהקושיא היא גם על מה שביטלו את המצוה מאלו שיש עליהם חשש זה. ומ" שבלקו"ת ובתרס"ו "והלא החשש הוא כו'" – היינו רק בכדי לחזק את הקושיא. ובהמשך ר"ה תש"ג בתחלתו, מפורש: ועוד זאת כו'.

הקדוש ברוך הוא מהווה תמיד את הבריאה מאין ליש²⁶, ותכלית הבריאה היא בשביל ישראל ובשביל התורה²⁷. לפיכך לא ייתכן מצב בבריאה או בקביעות הזמנים אשר יפריע לקיום תורה ומצוות, כך שהאדם לא יוכל לקיים מצוה שהוא חייב לקיימה, למרות שירצה לקיימה.

וכיון שגם בשבת חלה חובת תקיעת שופר, כדלעיל בסעיף ד', לא ייתכן שיהא צורך לחשוש "שמא יעביירונו", שהרי אז יוצא שהקדוש ברוך הוא קבע בבריאה מצב המחייב מניעה של המצוה של תקיעת שופר בראש השנה שחל בשבת. ומשום שדבר זה לא ייתכן, הכרחי לומר שאין לחשוש "שמא יעביירונו".

ומכך שחז"ל בכל זאת עוררו חשש זה, ותיקנו בגינו שבראש השנה שחל בשבת לא יתקעו בשופר²⁸, מוכיחה תורת החסידות,

(26) שעוה"ה"א בתחלתו.

(27) נסמן בלקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 159 הערה 62.
(28) ולהעיר ג"כ שדוחים ר"ה מלחול בימי אד"ו ולא דחו מלחול בשבת (עכ"פ – בכדי שלא לדחות לפעמים לארבעה ימים (ראה שו"ת רש"י דלהלן) – במקום יום א' או וא"ו) מפני שופר ולולב [ראה ירושלמי סוכה פ"ד סוף ה"א (ובפרט לתוס' ר"י"ד (מהדו"ק) למגילה (ד, ב) ולמהרש"א פסחים (עא, א ד"ה ליל) דהדחי' מיום א' מפני ערבה – תקנוה לאחר זמן]; אבל ראה תוד"ה לא (סוכה מג, ב) פרדס לרש"י שו"ת סקני"ג (ובהוצאת עהרנרייך – סוף הל' חוה"מ). שו"ת רש"י סקי"ח].

ועוד ועיקר דאנו אין לנו למסקנא אלא דברי הרמב"ם (הל' קדה"ה פ"ז ה"ז) דדחיות הם בכדי לפגוע ביום קיבוץ האמת, ולכן גם צ"ל ג' ימים דחויים ובהפסק (יום) ביניהם. (וכדברי הלבוש או"ח סתכ"ו) בחרו בימי אד"ו – מפני ערבה מתייא וירקא.

ועפ"ז שתי השגות הראב"ד על הרמב"ם שם מתורצות זכ"ז.

הדעות בהנ"ל ושקו"ט וכו' – ראה תורה שלימה ח"ג (בא). ואכ"מ.

שבראש השנה שחל בשבת אין צורך בתקיעת שופר²⁹, כדלעיל.

ההסבר לכך הוא:

חטא בשוגג נובע מהתגברות הנפש הבהמית³², וכיון שבפסח "לא הספיק להחמיץ" – אין כלל אפשרות³³ לחמץ (זה היצר הרע³⁴), לכן כל ישראל, אפילו "הדיוטים וקלי הדעת"³⁵, נמצאים בדרגה שבה "לא³⁶ יאונה לצדיק כל און", אפילו בענינים שאינם קשורים באכילה³⁷.

(משיחת ליל ב' דחג הפסח
ואחש"פ תשכ"ה)

1. בפסח אין אפשרות לחטא

מכך מובן בעניננו, שלגבי פסח שחל בשבת לא תיקנו חכמים את הגזירה של רבה, כי הענינים הרוחניים ה"נמשכים" על ידי אכילת מצה וכדומה אינם "נמשכים" בשבת מאליהם. וכיון שגם בשבת זקוקים לאכילת מצה וכדומה, הרי זו הוכחה לכך שאין קיים כאן החשש "שמא יעבירנו..."³⁰.

וזהו מעלת הפסח, והמצוות הקשורות בו, על שאר המועדים ומצוותיהם, שבחג זה אין קיים החשש אפילו לפגיעה בהלכה בשוגג³¹.

(29) ראה עד"ז תו"א צח, ג.

(30) ועפ"ז תתורץ גם קושיית התוס' (מגילה ד, ב ד"ה ויעבירנה) בנוגע למילה. ולהעיר שמילה ופסח שייכים זל"ז (ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 121 ואילך. מכתב כללי לפסח – תש"ל – נדפס בהגש"פ [קה"ת תשמ"ז ושלחח"ז] ע' תרכו. ועוד).
(31) ואולי י"ל שג"ז שייך להענין דליל שימורים.

(32) אגה"ק סו"ס כח.

(33) ראה לקו"ת צו יד, א: "דאין ביכולתו להחמיץ כלל מפני עוצם הגילוי דבחי' ממה"מ שנגלה עליהם".

ואף שגילוי זה הוא אחר חצות – הרי מבואר בלקו"ת שם ד"לאחר שקיבלו ישראל תומ"צ .. גם במצה זו שאנו אוכלים קודם חצות יכולים אנו לקבל .. מבחי' שנגלה .. אחר חצות", עיי"ש.

(34) ראה לקו"ת שם יג, ג ובהנסמן שם.

(35) לשון אדה"ז בלקו"ת (נעתק לעיל הערה 25).

(36) משלי יב, כא.

(37) ראה תורה השתא – גיטין ז, א. וש"נ. אבל ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 187 הערה 23.

הוספה בשורת הגאולה

יא.

מצינו בגדעון ש"בימיו¹ היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות . . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני", "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים"².

. . . הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"³, עוד בזמן הגמרא, ועאכו"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא . . . ובנוגע לתשובה («אין הדבר תלוי אלא בתשובה»⁴) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שע"ז נעשה «בשעתא חדא וברגעא חדא»⁴ מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא⁵ שהמקדש את האשה «על מנת שאני צדיק (גמור»⁶) אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה «לא בשמים היא»⁷, הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

(1) תנחומא שופטים ד.

(2) יל"ש שופטים רמז סב.

(3) סנהדרין צז, ב.

(4) זח"א קכט, סע"א.

(5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טושו"ע אה"ע סל"ח סל"א.

(6) ע"פ גירסת האור זרוע סקי"ב.

(7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו ורבינו מלך המשיח

ויה"ד שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי' יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד